

Чернявська Ганна Анатоліївна

Запорізький національний університет

Науковий керівник: Удовика Лариса Григорівна, доктор юридичних наук, професор

Запорізький національний університет

ОБМЕЖЕННЯ УЧАСТІ У ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЯХ: ДЕПОЛІТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Минуле століття характеризується початком масштабних та комплексних реформ сфери державного управління, які обумовлені необхідністю підтримання зростанні національної економіки країн, а також підвищення рівня надання публічних послуг. Частиною цих перетворень та реорганізації управлінської системи були реформи державної служби. Одним із важливих аспектів став пошук оптимальної моделі включення державних службовців у політичний процес. В Україні дане питання набуло актуальності у зв'язку із двома причинами: становлення інституту державної служби та переходом до багатопартійної політичної системи й подальшим зростанням ролі політичних партій у політичному житті суспільства. На законодавчому рівні закріплено принцип «політичної нейтральності», принцип «політичної неупередженості».

Значний внесок у наукові дослідження із розглядуваної теми було зроблено в публікаціях таких авторів, як І. Данільєва, С. Дубенко, С. Ківалов, Д. Минюк, В. Мельниченко, О. Оболенський, А. Панасевич, В. Побережна, М. Рудакевич, С. Серьогін, Г. Ткач, Н. Янюк тощо. Проте, незважаючи на існування чималої кількості наукових праць, присвячених проблемі деполітизації державної служби та обмеженню політичної активності державних службовців, це питання не набуло достатньо чіткої та однозначної теоретичної розробки. Зокрема, поза межами наукових досліджень залишались питання співставлення змісту принципів обмеження політичної діяльності державних службовців та напрямів реалізації цих принципів як засобів деполітизації державної служби в Україні.

Метою публікації є дослідження особливостей та напрямів нормативно-правового регулювання процесу деполітизації державної служби в Україні.

У сучасних розвинутих країнах з усталеними демократичними інститутами гострота питання щодо певної автономії державних службовців по відношенню до виборної політичної еліти поступово знімалась як зусиллями самих державних інституцій, так і посиленням контролю інститутів громадянського суспільства за діяльністю органів влади. Однак у посттоталітарних країнах і країнах, що розвиваються, надмірна політизація державної служби залишилась досить розповсюдженим явищем, що супроводжувалося серйозними наслідками для цілісності та продуктивності державного сектора. Не стала, на жаль, виключенням і Україна, в якій неефективні демократичні інститути та відсутність дієвого контролю виборців над діяльністю виборних представників стали благодатним ґрунтом для політизації державної служби [1].

Ситуація, що поступово складалася, різко контрастувала з декларованим владою вже з перших днів проголошення незалежності Україні прагненням забезпечити обмеження впливу партій на апарат держави. Так, у прийнятій 24 серпня 1991 року Постанові «Про департизацію державних органів, установ та організацій» Верховної Ради вимагала «припинення діяльності організацій політичних партій в усіх органах державної влади» [2].

Слід зазначити, що вимога забезпечити обмеження політичної активності певних груп держслужбовців (передусім мілітаризованого та спеціалізованих видів державної служби) набула правового закріплення спочатку у формі принципу департизації або принципу позапартійності [3].

У 1994 році з прийняттям і набуттям чинності Закону України «Про державну службу» в нашій країні було започатковано інститут державної служби. У цьому документі набули закріплення основні її принципи, серед яких: принципи служіння народу України; демократизму й законності; пріоритету прав людини і громадянина; професіоналізму (ст. 3) [4]. Таким чином, законодавець означив загальні вимоги до участі державних службовців у політичному житті

суспільства, проте не унормував вимоги до відносин з ключовими суб'єктами політичного процесу.

Лише після прийняття в 1996 р. Конституції України, в якій установлювалося, що «не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування» [6], принцип департизації безпосередньо поширювався на всі на органи публічної влади.

Щодо закріплення принципу «політичної неупередженості» у нині діючому законодавстві: у Законі України «Про державну службу», № 2490 від 30 березня 2015 р. серед принципів державної служби закріплено вищезазначений принцип, під яким законодавець розуміє «недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків». Прийняття цього законопроекту за основу 23 квітня 2015 р. супроводжувалося в парламенті жвавим обговоренням та суперечками, його доопрацювання розтягнулося на місяці, а друге читання переносилося декілька разів. У новому варіанті були враховані зауваження експертів, зокрема, було вилучено заборону проводити чи брати участь у передвиборній агітації як таку, що не повною мірою узгоджується з приписами виборчих законів.

Таким чином державний службовець не має права: 1) бути членом політичної партії, якщо такий державний службовець займає посаду державної служби категорії «А». На час державної служби на посаді категорії «А» особа зупиняє своє членство в політичній партії; 2) обіймати посади в керівних органах політичної партії; 3) суміщати державну службу із статусом депутата місцевої ради, якщо такий державний службовець займає посаду державної служби категорії «А»; 4) залучати, використовуючи своє службове становище, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, працівників бюджетної сфери, інших осіб до участі у передвиборній агітації, акціях та заходах, що організуються політичними партіями; 5) у будь-який інший спосіб використовувати своє службове становище в політичних цілях [5].

Отже, чергова спроба деполітизувати державну службу має всі шанси стати вдалою, бо наявне законодавче закріплення принципу політичної неупередженості та механізм забезпечення такого принципу є досить чітким.

Список використаних джерел:

1. Охотский Е.В. Политическая нейтральность и профессиональная ответственность государственного служащего / Е.В. Охотский // Публичное и частное право. 2013. № 3. С. 57-66.
2. Про департизацію державних органів, установ та організацій: Постанова Верховної Ради України від 24.08.1991 № 1429-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – С. 504.
3. Про Военну доктрину України: Постанова Верховної Ради України від 19.10.1993 № 3529-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. № 43. – Стаття 409.
4. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – С. 490.
6. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 // ВВР України, 2016 – №4
7. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – С. 141.

Тодераш Ганна Флоріївна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Науковий керівник: Вербівська Людмила Василівна, кандидат економічних наук, доцент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

В сучасних ринкових умовах підприємства діють в динамічному конкурентному середовищі і для забезпечення ефективної діяльності підприємствам необхідно вивчати конкурентне середовище, визначити конкурентні переваги, конкурентоспроможність підприємства. Забезпечення конкурентоспроможності повністю здійснюється на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях управління.